

SZWAJCARIA

Powierzchnia 41295km², 6.4 mln mk.

Geografia

Szwajcaria to kraj alpejski. Same **Alpy** i okolice podgórskie stanowią 60% powierzchni obszaru. **Jura Szwajcarska** 10%, pozostałe 30% to **Wyżyna Szwajcarska** (Bernese Mittelland). Alpy zajmują środkową i południową część kraju. Najwyższy szczyt to *Dufor* (4634m) w masywie Monta Rosa, choć Matterhorn (4478m) jest może bardziej znany. Powierzchnia lodowców ok. 169 km², największy w Europie jest lodowiec Aletsch o pow. 169km².

Z masywu św. *Gottharda* bierze swe źródła wiele rzek, wśród nich Ren i Rodan. Pasma górskie Jura rozciąga się na północy, wzdłuż granicy z Francją. Szczyty o wysokości ok. 1700 m są mniej strome i mniej zniszczone erozją jak Alpy.

Wyżyna Szwajcarska ciągnie się pasem od Jeziora Genewskiego na płd. zach. do Jeziora Bodeńskiego na półn. wschodzie. Kraina dolin łagodnie sfalowanych, poprzecinanych rzekami i krętych dolin. Tu znajdują się największe miasta Szwajcarii i rozwinięte jest najlepiej rolnictwo. Jedynym kantonem leżącym w całości na południe od Alp jest **Ticino**, obejmujące swą granicą północną część jeziora Maggiore, położonego na wys. 193 m (najniższe miejsce w Szwajcarii).

Klimat

Góry są powodem ogromnej różnorodności klimatów. Położone na południu Ticino ma ciepły klimat śródziemnomorski. Kanton Wallis uważany jest za suchy. Najzimniejszym rejonem jest Jura, szczególnie dolina Brevine.

Flora i fauna

Na Wyżynie Szwajcarskiej rosną lasy mieszane, powyżej 800 m zaczynają przeważać lasy iglaste. Na wys. 2000 m występują już tylko krzewy i rośliny karłowate a wyżej hale. Pierwiosniki i szarotki alpejskie są chronione. Mimo rygorystycznych przepisów ochrony środowiska zagrożone jest życie wielu gatunków zwierząt. Najbardziej znanym okazem fauny dla Alp jest *koziorożec alpejski*. Jest ich ok. 12000. Wysoko w górach występują kozice. W górach występują też świstaki. Flora i fauna podlega ścisłej ochronie w **Szwajcarskim Parku Narodowym w Gryzonii**.

System państwowy

Obecna **Konfederacja Szwajcarska** składa się z 23 kantonów, z których 3 podzielone są na półkantony. Każdy kanton jest w dużej mierze autonomiczny, posiada własną konstytucję i własne ustawodawstwo. Konfederacja została zawiązana w 1291 r. a scementowana na początku XIX w. Ważne sprawy są konsultowane z obywatelami poprzez referendum narodowe.

Władzę ustawodawczą sprawuje Zgromadzenie Federalne (Assemble Federale) składające się z 2 izb - Izby niższej - Rady Narodowej (Nationalrat - Conseil National) i Izby wyższej - Rady Stanu (Standerat - Conseil des Etats).

Członkowie parlamentu nie otrzymują pensji tylko zwrot kosztów.

Gospodarka:

Gospodarka Szwajcarii ma charakter mieszany, z przewagą własności prywatnej. Jedynie poczta, telegraf, telefon i niektóre koleje są całkowicie znacjonalizowane. Strajki należą do rzadkości. Na pocz. 1993 r. bezrobocie wynosiło 4.8%, a inflacja 4.1%.

Szwajcaria

Rolnictwem zajmuje się 5.5% ludności pracującej. Rolnicy cieszą się ochroną ze strony państwa, dotacje ok. 80% wartości wytworzonych produktów. Ponad 60% pracuje w sektorze usług, w przemyśle 34%. Hydroelektrownie dają 57% energii, elektrownie jądrowe 41%. Najbardziej znaczący udział w eksporcie mają środki chemiczne, maszyny, zegarki i zegary.

Banki szwajcarskie są magnesem dla kapitału zagranicznego. Szwajcaria jest 4-y miejscem co do ważności centrum finansowym na świecie.

Spoleczeństwo

Szwajcaria ma **6.4 mln mk** (164 osoby / km²). Największe miasta: **Zurych** - 341 tys. mk, Bazylea - 191 tys, Genewa - 167 tys, Berno - 145 tys. 66% ludności mówi po niemiecku, 18% po francusku, 10% po włosku, 1% po retoromańsku (głównie w Gryzonii). 44% wyznaje protestantyzm, 47% to katolicy. Większość ludzi zna przynajmniej 3 języki, w tym angielski.

Informacje dla turystów

Maksymalny okres pobytu 3 miesiące. Okres ważności paszportu nie może upłynąć wcześniej niż 6 miesięcy po terminie przewidywanego pobytu w Szwajcarii.

Ambasada RP w Szwajcarii: Berno, Elfenstrasse 20, tel 031/440 452-3.

Do niedawna minimum pobytowe oznaczało 100 CHF na 1 dzień pobytu.

Przepisy celne:

Zabronione artykuły: materiały wybuchowe, amunicja, petardy, narkotyki, egzotyczne zwierzęta, rośliny, lekarstwa niewiadomego pochodzenia. Wszystkie leki przewożone przez Szwajcarię powinny mieć czytelne etykiety, najlepiej mieć kopie recepty.

Bez cła można wwieźć jedynie 200 sztuk papierosów, 50 cygar lub 250 g tytoniu do fajek

Limit przewożonego alkoholu: 1 litr spirytusu + 2 litry alkoholi niskoprocentowych (poniżej 15%). Alkohol i wyroby tytoniowe mogą wwozić jedynie osoby powyżej 17 lat.

Wolno również wwozić prezenty do 100 CHF i produkty spożywcze do zużycia w ciągu dnia. Zgodnie z Konwencją Nowojorską można wwieźć: lornetkę, kamerę video, 2 aparaty fotogr., magnetofon, komputer, gramofon, telewizor, radio, przyczepę kempingową, sprzęt sportowy i turystyczny.

Riviera Szwajcarska

Riviera Szwajcarska może iść w zawody ze swą francuską rywalką pod względem popularności ze swą francuską rywalką pod względem popularności wśród bogatych i sławnych świata, którzy się tu osiedlają. Nazwa dotyczy odcinka wybrzeża Jeziora Genewskiego - Léman - od Lozanny do Villeneuve. (kanton Vaud.).

Montreux

Montreux jest stolicą Rivieri Szwajcarskiej. Leży na wschodnim krańcu Jeziora Genewskiego. Dworzec kolejowy i poczta główna znajdują się przy Ave des Alpes, która prowadzi w dół do rynku miasta, Place de la Paix. W górze znajduje się stare

miasto (vieille ville). Od samego rynku odchodzą główne ulice handlowe, Grand Rue i Ave du Casino. Biuro informacji turystycznej jest nad jeziorem, na zachód od Place du Marché (8.30-12 i 14-18).

Wokół Montreux są znakomite tereny spacerowe, szczególnie popularna jest trasa na **zamek Chillon**. Renoma miasta wzrosła w XIX w., gdy uroki miasta docenili artyści, pisarze i muzycy. Byli tu m.in. lord *Byron*, Percy Shalley i Mary Shalley (tu napisała Frankensteina), którzy chodzili ścieżkami wydeptanymi wcześniej przez J.J.Rousseau.

W Montreux odbywa się *festiwal jazzowy*, a od II wojny światowej - festiwal muzyki poważnej. W Montreux, 4.12.1971 r. stanęło w ogniu Kasyno, w którym występował Frank Zappa. Z drugiego brzegu przyglądali się płonącej budowli członkowie grupy Deep Purple, co stało się zaczątkiem ich przeboju "Smoke in the Water" (Dym na wodzie).

Zwiedzanie

Chateau de Chillon - zamek.

Zamek ten odwiedza najwięcej turystów w Szwajcarii. Zamek ten stał się popularny, gdy lord *Byron* opisał dzieje XV w. przeora Franciszka Bonivarda, przez 6 lat przykutego łańcuchem do skalnego słupa w lochu zamku. *Bonivard* krzewił idee reformacji, za co księżę Sabaudii, zamieszkały w zamku wtrącił go do lochu. Przeor leżącego pod Genewą opactwa został uwolniony w 1536 r. przez wojska berneńskie, sprzyjające reformacji.

Zamek znajduje się w znakomitym stanie. Pochodzi z XI w. ale od tego czasu przeszedł liczne modyfikacje i rozbudowy. Trzeba przeznaczyć minimum 2 godz. na zwiedzanie wieży, dziedzińców, lochów, sal z bronią, naczyniami, freskami, meblami. Interesujące są rzeźbione drewniane komody i sufit Sali Wielkiej. Cztery modele w muzeum ukazują zmiany, jakie zamek przeszedł na przestrzeni wieków.

Wstęp 5.50 CHF i 2 CHF dla dzieci/ Z zamku wiedzie droga do Montreux brzegiem jeziora (45 min. spacer).

Okolica ma ładny klimat. Wzdłuż promenady rośliny podzwrotnikowe.

W starym mieście jest niewielkie **Muzeum Starego Montreux** (Musée du Vieux Montreux), rue de la Gare 40, z ekspozycją ukazującą historię miasta i okolicy.

Nad jeziorem między Vevey a Montreux jest kilka darmowych **kąpielisk**. Można też pożyczyć sprzęt.

Na terenie kasyna w Montreux jest kilka barów i nocnych klubów, w tym saloon z Dzikiego Zachodu z muzyką country na żywo.

Festiwale

Festiwal Jazzowy 2-tygodniowy odbywa się na początku lipca. Niektóre imprezy w ciągu dnia są darmowe.

W czerwcu ma miejsce *Festiwal Telewizyjny Złotej Róży*

Festiwal Muzyczny Montreux-Vevey, od końca sierpnia do początku października to uczta miłośników muzyki klasycznej.

Gastronomia

W supermarkecie Migros przy Ave du Casino 49 jest restauracja samoobsługowa, gdzie zdarzają się tanie oferty specjalne. Lokalem samoobsługowym jest także Restaurant City, Ave des Alpes 37, z posiłkami po ok.

Szwajcaria

12 CHF.

Brasserie des Alpes, Ave des Alpes 23, serwuje w porze obiadowej menu du jour po 12 CHF. Pizze i spaghetti od 11 CHF.

Restaurant Apollo nad jeziorem, przy Pl. du Marchée 2, - specj. dnia od 14 CHF.

Caveau des Vognerons, rue Industrielle 30, w starym mieście - najlepsze fondue od 17 CHF. W pobliskim Guillaume Tell zestawy z zupą 14 CHF.

Okolice Montreux

Na płd. wschód od Montreux *Rochers de Nye* - punkt widokowy na wys. 2042m - wspaniała panorama jeziora i Alp.

Fryburg - 40 tys mk., stolica kantonu.

Przez centrum miasta płynie rzeka **Sarine (Saane)**. Fryburg jest miastem dwujęzycznym: mieszkańcy na zach. brzegu mówią po francusku, na wschodnim po niemiecku.

Siostrzane miasto Berna, na zachodzie, leży na granicy między niemiecką i francuską Szwajcarią. Przez wieki był ostoją i schronieniem dla szwajcarsko-niemieckiego katolicyzmu. Szczyci się najbogatszą kolekcją średniowiecznej sztuki w Szwajcarii.

W 1889 r. przemysłowiec Georges Python założył we Fryburgu *uniwersytet katolicki*.

Katedra św. Mikołaja - gotycka. Budowę rozpoczęto w 1283 r.

Znaczna część miasta leży na zachodnim brzegu, gdzie króluje **katedra św.**

Mikołaja.

Kościół Franciszkanów z XIII w

Muzeum Sztuki i Historii

Szwajcarskie Muzeum Lalek.

Berno (Bern, Berne)

Założone w 1191 r., jest stolicą Szwajcarii i czwartym co do wielkości miastem, liczącym 145000 mk. Miasto wzięło nazwę od niedźwiedzia ubitego przez założyciela grodu, księcia Zähringen - Bertholda V. Bär (bärn w miejscowym dialekcie) to niedźwiedź. Maskotką i imiennikiem Berna jest milutki, kudłaty miś.

Berno jest atrakcyjnym miastem. Spalone kompletnie w 1405 r., zostało odbudowane przy użyciu piaskowca i mahoni. Od 1848 r. Berno jest stolicą Szwajcarii. Jest to rodzinne miasto batonu Toblerone i sera szwajcarskiego. Kraina słynie z żółtego sera ementalera.

Zwiedzanie

W biurze turystycznym można dostać plan miasta z zaznaczoną trasą wycieczki po starówce. Śródmieście o zwartej zabudowie leży w ostrym zakolu rzeki **Aare**, tworzącym kształt litery "U".

Ulice Marktgasse i Kramgasse z zabytkowymi domami z podcieniami

Dom Alberta Einsteina, Kramgasse 49

Kościół św. Ducha z 1726 r.

Kolorowe *fontanny* z ok. 1545 r. Ogre Fountain, Fontanna Wielkoluda na Kornhausplatz

Wieża Zegarowa - Zeitglockenturm (Zytglogge) z ruchomymi figurkami. Zegar

Szwajcaria

z 1530 r.

Katedra (Münster) XV-wieczna, gotycka, najwyższa wieża w Szwajcarii (100m). Z wieży imponujący widok. Najcenniejszym fragmentem jest portal główny z obrazami Sądu Ostatecznego.

Parlament (Budenshäuser)

Niedzwiedzia jama - Bärengraben

Rose Garten - rozarium

Ogród Botaniczny na północ od miasta

Berneńskie Muzeum Historyczne przy Helvetiaplaz (5 CHF) - chronologia postępu technicznego

Muzeum Sztuki (Kunstmuseum), Hodlerstrasse 8-12 - prace Paula Klee, Hodlera, włoskich mistrzów

Muzeum Przyrodnicze

Muzeum Alpejskie

Kanton Zurych

Jest to najbardziej zaludniony 1.5 mln mk., a zarazem jeden z najzamożniejszych kantonów w Szwajcarii. Ośrodek przemysłowy i finansowy kraju. Przemysł ciężki (metalowy i maszynowy). Kanton nie ma wielu atrakcji, które by ściągały turystów, oprócz Winterthur - słynącego ze zbiorów sztuki i wycieczek po Jeziorze Zuryskim. Miasto Zurych jest chętnie odwiedzane przez turystów i ludzi biznesu - starówka, muzea, galerie, odpoczynek nad brzegiem jeziora.

Zurych

Największe miasto Szwajcarii - 341 tys mk., 2 razy więcej niż w Genewie.

Leży na wys. 409 m u północnego krańca Jeziora Zuryskiego Centrum miasta tworzą 2 dzielnice rozciągnięte po obu brzegach rzeki Limmat, odprowadzającej wody jeziora na północ, zanim skręci ku zachodowi by wpaść do rzeki Aare. Miasto ma zwartą zabudowę i korzystny układ dzielnic. Główne biuro turystyczne przy Hauptbahnhof, na Bahnhofstrasse 15.

Zurych wywodzi się od założonego przez Rzymian posterunku celnego o nazwie Turicum, W 1218 r. status wolnego miasta pod panowaniem Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego W 1336 kupcy i rzemieślnicy utworzyli gildie, które objęły rządy nad miastem. W 1351 r. Zurych przystąpił do Konfederacji i zaczął uzyskiwać reputację ośrodka kulturalnego i intelektualnego. Od 1519 r. głosił nauki reformacyjne Zwingli. Gospodarczego przełomu dokonali jedwabnicy z Locerno, którzy schronili się w Zurychu przed prześladowaniami. Po ogłoszeniu niepodległości Szwajcarii w 1815 r., zaczął się stopniowy i trwający do dziś rozwój Zurychu. W czasie I wojny światowej mieszkali tu Lenin, Trocki, Tristan Tzara, Hans Arp i James Joyce. W 1916 r. na Spiegelstrasse 1 w kabarecie Voltaire urodził się dadaizm. Dla uzyskania przez Zurych statusu ośrodka finansowego i biznesowego przyczynił się w XIX w. magnat kolejowy Alfred Escher, którego pomnik stoi przed dworcem. Zuryska giełda, założona w 1877 r. jest najbardziej znaczącą w kraju.

W Zurychu bardzo sprawnie kursują tramwaje. Bilet kosztuje 1.70-2.80 CHF.

Zwiedzanie

Leżące po obu stronach rzeki malownicze dzielnice starego miasta pocięte siatką zabytkowych uliczek przeznaczonych tylko dla ruchu pieszego to miejsca do zwiedzania. Cieszą wzrok pasaże, XVI i XVII w. domy, liczące setki lat siedziby gildii, podwórza, fontanny. W Zurychu jest 1030 fontann, a woda ich jest zdatna do picia.

Lindenhof - taras zbudowany na zachodnim brzegu Limmat, wysadzony drzewami, wysypany żwirem, tworzy ogromną szachownicę. Właśnie tutaj Rzymianie założyli swój posterunek celny.

Bahnhofstrasse prowadzi od stacji do Jeziora Zuryckiego.

Na miejscu dawnych murów miejskich, zrównanych z ziemią ok. 150 lat temu, biegnie obecna Bahnhofstrasse. Pod stopami przechodniów, kryją się bankowe skarbcie.

Kościół św. Piotra (St. Peterhofstadt) - ma największy zegar w Europie, o średnicy tarczy 8.7 m.

Na wschód od Bahnhofstrasse wznosi się **Fraumünster** (XVIII w.), ozdobiony witrażami w prezbiterium, wykonanymi przez Marca Chagalla, ukończonymi w 1970 r., kiedy artysta miał już 83 lata. Jeden z pozostałych witraży jest wykonany wg projektu Augusto Giacomettiego, którego dzieła zdobią również okna monumentalnej katedry Grossmünster.

Katedra **Grossmünster** wzniesiona po drugim brzegu rzeki. W tej to świątyni Zwingli głosił z ambony przesłanie: "módl się i pracuj". Na południowej wieży katedry postać Karola Wielkiego, fundatora kościoła poprzednio stojącego w tym miejscu. Tę część Zurychu byłą kiedyś wyspą i miejscem spoczynku szczątków Feliksa i Roguli, świętych patronów miasta.

Nadbrzeżne, betonowe promenady Jeziora Zuryckiego (Zürichsee) kończą się w Arboretum, na zachodnim brzegu, ustępując miejsca drzewom i trawie. W pobliskim Bürkliplatz wpatrywać należy kwietnego zegara.

Kąpieliska i plaże czynne są od maja do września, opłata za wstęp 3 CHF.

Muzeum Sztuki - Kunsthaus, przy Heimplatz 1. Imponująca stała kolekcja, od dzieł sztuki sakralnej z XV w. do szkół współczesnych. Bogate zbiory prac impresjonistów i ekspresjonistów. Kolekcja fotografii. Wstęp 4 CHF. Czynne wt.-czw. 10-21, pt.-nd. 10-17. Płótna m. in. takich mistrzów jak: Dali, Arp, Bacon, Cézanne, Renoir, Manet, Monet, Gauguin. Obrazy Picassa. Cała sala poświęcona twórczości Marca Chagalla. Ekspozycja największego poza Skandynawią - zbioru prac Edwarda Muncha.

Szwajcarskie Muzeum Narodowe - Schweizerisches Landesmuseum - Museumstrasse 3. Mieści się w pseudo-zamku z 1898 r. Ekspozuje dorobek całej kultury szwajcarskiej i życia kraju od czasów prehistorycznych do dziś. Bogaty wybór dzieł sztuki sakralnej, broni, monet, wystrój wnętrz, ubiory, przedmioty użytkowe. Muzeum czynne wt.-nd. 10-17. Wstęp wolny. Niektóre objaśnienia po angielsku.

Siedziba gildii ZUR Meisen. Przy Münsterhof 20, wstęp wolny. Mieści zbiory ceramiki.

Muzeum Zabawek (Züricher Spielzeugmuseum) przy Fortunagasse 15 (nieczynne w sobotnie przedpołudnia i w niedziele) - bezpłatnie.

Beyer Museum, Bahnhofstrasse 31, pn.-pt. 10-12 i 14-16, wstęp wolny. - pomiar

Szwajcaria

czasu to treść ekspozycji.

Zbiory archeologiczne z Europy Połudn. i Środkowego Wschodu - na terenie uniwersytetu. Wt.-pt. 13-18, w weekendy 11-17, wstęp wolny.

ZOO Dolder, przy Zürichbergstrasse 221.

Winterrthur

Ośrodek przemysłu mechanicznego i tekstylnego, piękne muzea i galerie sztuki.

Leży 20 km na półn. zach. od Zurychu.

Winterrthur jako ośrodek sztuki zasłynął dzięki Oskarowi Reinhartowi, bankierowi, kolekcjonerowi sztuki, który w testamencie wszystkie zbiory przypisał państwu.

Kolekcja Oskara Reinhardta Am Römerholz jest wystawiana w jego dawnym domu na Haldenstrasse 95. Bogaty wybór impresjonistów: Van Gogh, Renoir, Manet, Monet, Cézanne. Sa tu też płótna Rubensa, Rembrandta, El Greca, Goyi.

Fundacja Oskara Reinhardta, zbiór prac artystów szwajcarskich, niemieckich i austriackich - w budynku przy Stadthausstrasse 6, w centrum miasta. (Wstęp do każdej galerii 3 CHF, 1.50 studenci). Za gmachem Fundacji jest uroczy park.

Szwajcarska Technorama, Technoramstrasse 1 w Oberwinterthur - gości wystawy czasowe.

Zamki. W Winterrthur są 4 zamki. Najbardziej interesujący jest **Kyburg**, 6 km na płd. od miasta, nad rzeką Töss. Pochodzi z X w. Był siedzibą Habsburgów, w 1452 r. został zdobyty przez siły kantonalne Zurychu. Romańska kaplica.

Szwajcaria północno-wschodnia

Pod względem krajobrazowym ustępuje Alpom czy Jurze ale roi się od zamków i zabytkowych miast. Inną wielką atrakcją jest Jezioro Bodeńskie (Bodensee, Lac de Constance).

W skład regionu wchodzi kantony Szafuza (Schaffhausen), Turgowia, Sankt Gallen, Appenzel i Glarus, jak również księstwo Liechtenstein. Kraja jest raczej płaska, co sprzyja uprawie roli i hodowli krów mlecznych. Region Appenzel słynie z produkcji sera o tej samej nazwie. Ważną rolę odgrywa przemysł tekstylny, szczególnie w Sankt Gallen. Ważną dziedziną jest hutnictwo i przemysł maszynowy. Na półn. wschodzie jest wiele browarów, z których pochodzą znane marki piwa: Falkenbier (Szafuza), Löwengarten (Roschach) i Locher Bräu (Appenzel).

Prócz Jeziora Bodeńskiego, które częściowo znajduje się na terytorium Niemiec i Austrii, największym akwenem na północnym wschodzie jest jezioro Wallen (Wallensee).

Ludność wiejska uchodzi za tradycyjną i prowincjonalną.

Sankt Gallen

W 621 r. misjonarz irlandzki św. Gall zaplatał się w krzak dzikiej róży i uznał, że to w tym miejscu należy założyć pustelnię. W średniowieczu był to ważny ośrodek kultury. W 1524 r. za sprawą VAdiana, burmistrza miasta, którego pomnik stoi na Marktgasse, zawitała tam reformacja.

Sankt Gallen liczy 73 tys. mk. i jest to siódme miasto co do wielkości w

Szwajcaria

Szwajcarii.

Zwiedzanie

Starówka - jedna z najpiękniejszych w Szwajcarii. Budynki z kolorowymi malowidłami, rzeźbione balkony i figury w reliefie. Okna wykuszowe.

Kolegiata. o 2 wieżach (68m) (1755-1768). Malowidła na sklepieniach, ambona, posągi i rzeźbione konfesjonały.

Stiftsbibliothek (biblioteka kolegialna) o rokokowym wnętrzu - średniowieczne manuskrypty. 130tys wol., nawet egipska mumia z 700r. p.n.e.

Muzeum Historyczne - makiety i mapy miasta z wersjami klasztoru.

Muzeum Włókiennictwa - koronki i hafty z 3 stuleci.